

УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО МУЗИКА ЗА IV КЛАС (ОБЩООБРАЗОВАТЕЛНА ПОДГОТОВКА)

КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

Учебната програма по **музика** за четвърти клас на началния етап от основната образователна степен описва учебното съдържание за задължителното обучение.

Учебното съдържание в четвърти клас е насочено към надграждане на базисните знания, умения и отношения, които са натрупани в процеса на обучение в първи, във втори и в трети клас, и са свързани с различните аспекти на музикалното изкуство и с изграждането на музикалноизпълнителски, музикалноаналитични, познавателни, социални и други компетентности у ученика.

Спецификата на музикалнообразователния процес в четвърти клас предполага акцент върху дейностите, в процеса на които се овладяват необходимите знания и умения и компетентности, както и максимално приложение на извънучилищния опит на учениците в посока от познато към непознато, от най-достъпното в практически план към по-абстрактното.

В четвърти клас продължава спираловидното разширяване на учебното съдържание по основните области на компетентност. Учебното съдържание е структурирано в 12 теми, които предполагат надграждане на базисните знания и компетентности за основните дейности в обществената музикална практика: изпълнение на музика, възприемане на музика и музикално творчество, елементи на музикалната изразност – мелодия, ритъм, метрум, темпо, динамика, тембър, за основните формообразуващи принципи, красотата и разнообразието на българската фолклорна музика и обредност и др., за разнообразни по тембър, външен вид и звукоизвличане музикални инструменти, за различни видове вокални и инструментални състави, за красотата и разнообразието на българския песенен и танцов фолклор, обреди и традиции, за връзката между музиката и съвременните технологии и др. Темата, свързана с изучаване на елементите на музикалната изразност, се разширява със знанията за видове оркестри и понятията: оркестър от народни инструменти, духов, симфоничен оркестър. Въвеждат се понятията: клавишни, електрически и електронни инструменти. Темата, свързана с влиянието на съвременните технологии в музиката, се разширява в посока създаване на представа за търсене, съхранение и разпространение на музикална

информация с помощта на съвременните технологии. Продължава надграждането на въведената в трети клас тема за фолклорна музика и обредност в България в посока формиране на интерес към самобитната музикална култура на различните етнически групи в България.

Музикално-образователният процес в четвърти клас:

- осигурява условия за спираловидно надграждане на усвоените знания от първи, втори и трети клас;
- създава предпоставки за учениците да изпитват радост от общуването с музика, провокира тяхната артистичност и въображение;
- създава условия за изява на толерантно избирателно отношение към явления от различни типове и видове музика и от различни музикални култури и способност за мотивиране на личните музикални предпочитания;
- изгражда умения в областта на основните видове музикални дейности – изпълнение, слушане и импровизация;
- дава основни знания и компетентности във връзка със същността на музиката и социалната ѝ роля.

Разбирането на базисните знания за музиката, осмислянето и правилната употреба на основните понятия се осъществяват в процеса на дейности като изпълнение на музика, възприемане на музика, импровизация на ритъм, без да се натоварват учениците с излишни теоретични дефиниции.

В музикалнообразователния процес по музика в четвърти клас се създават условия за по-ефективно развитие на музикалните способности като съществен фактор за емоционално общуване с музиката и успешно реализиране на музикалните дейности. В хода на учебната работа се създават умения за работа в екип, стимулират се креативно поведение и интерес към начините за търсене, съхранение и разпространение на музикална информация.

ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО В КРАЯ НА КЛАСА

Области на компетентност	Знания, умения и отношения
<i>Музикална практика: музициране, възприемане на музика</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Пее според възможностите най-малко четири авторски и народни песни по избор от училищния репертоар. • Пее предпочитана песен от извънучилищния репертоар. • Възпроизвежда ритмичен съпровод с помощта на графични символи и по нотен запис. • Съчинява съпровод върху песни и инструментална музика по избор. • Назовава името на творбата и нейния автор в три характерни откъса от репертоара за слушане.
<i>Елементи на музикалната изразност</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Определя мелодия, характер, темпо, динамика, тембър в музикални примери. • Познава по тембър и външен вид духови, струнни, ударни, клавишни, електрически и електронни музикални инструменти и принципите на звукообразуване. • Познава основните групи и инструменти в състава на оркестъра от народни инструменти, духовия и симфоничния оркестър. • Разграничава по тембър детски, мъжки, женски и смесен хор. • Определя еднаквост, различие и подобие в песни и инструментални творби от училищния репертоар. • Разпознава метрума и размера на музика в 2/4, 3/4, 4/4, и метрума на музика в 5/8, 7/8 и 9/8 в подходящи примери. • Разпознава нотни стойности и паузи до осмини, ритмична група четвъртина с точка и осмина в нотни примери. • Използва основни елементи на нотописа – петолиние, сол ключ, ноти и паузи, като зрителна опора при изпълнение на мелодия с тонови имена. • Анализира видове мелодическо движение по слух и с помощта на елементарен нотен запис.
<i>Музика и игра</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Играе право хоро и ръченица. • Импровизира движения върху характерна музика по избор от различни жанрове и стилове.
<i>Музика и съвременни технологии</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Има начална представа за търсене, съхранение и разпространение на музикална информация. • Познава съвременни електрически и електронни музикални инструменти.

Теми	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
Пеене на песни	<ul style="list-style-type: none"> • Пее пет песни от училищния репертоар – авторски и народни. • Изразява лични предпочитания и изпълнява по избор песни от училищния и/или извънучилищния репертоар. • Възпроизвежда мелодията и метроритъма според индивидуалните си възможности. • Съобразява изпълнението си с жанровите и стиловите особености на песента. • Аргументира избора си на предпочитана песен. • Изразява емоционално отношение и артистичност при изпълнение на песни. 	
Ритмичен съпровод	<ul style="list-style-type: none"> • Съпровожда песни и подходящи инструментални откъси от училищния и/или извънучилищния репертоар. • Съобразява изпълнението на съпровода с метрума, темпото и динамиката на музиката. • Съпровожда по графичен запис на метрум музика в размери 5/8, 7/8 и 9/8. • Съпровожда по нотен запис музика в размери 2/4, 3/4 и 4/4. • Подбира подходящи средства за съпровод съобразно характера, жанра и стила на музиката. • Участва в съчиняването на тематични звукови картини. • Импровизира ритъм и/или ритмичен съпровод върху музика по избор. 	
Слушане на музика	<ul style="list-style-type: none"> • Слуша музика с определени задачи относно характер, музикалноизразни средства и др. • Проследява мелодия, характер, темпо и динамика в подходящи инструментални творби и ги използва като слухова опора при разпознаване. • Разпознава песен по характерен ритъм. 	

	<ul style="list-style-type: none"> • Назовава най-малко пет имена на български и чужди музиканти – композитори и изпълнители, свързани с изучавания музикален материал. 	
Тембър, характер, динамика	<ul style="list-style-type: none"> • Знае смисъла на понятието тембър и го използва правилно. • Подбира подходящи определения за тембъра на изучаваните инструменти. • Осъзнава ролята на тембъра като изразно средство. • Осъзнава ролята на динамиката, темпото и тембъра за характера на музиката. • Проследява характерни изразни средства в инструментални произведения. 	<ul style="list-style-type: none"> • тембър
Музикални инструменти	<ul style="list-style-type: none"> • Разпознава по външен вид и тембър изучаваните инструменти. • Познава принципите на звукоизвличане при ударните, струнните и духовите инструменти и отнася изучаваните инструменти към съответната група. • Разграничава народните инструменти от останалите. • Определя пианото, акордеона, органа и кийборда към групата на клавишните инструменти. • Коментира възможностите на електрическите и електронните инструменти. 	<ul style="list-style-type: none"> • клавишни инструменти • електрически и електронни инструменти
Видове оркестри	<ul style="list-style-type: none"> • Назовава изучаваните инструменти и групи в състава на оркестъра от народни инструменти, духовия и симфоничния оркестър. • Свързва изучаваните видове оркестри с типични жанрове. • Разпознава по тембър изучаваните видове оркестри в типични за състава жанрове. 	<ul style="list-style-type: none"> • оркестър от народни инструменти • духов оркестър • симфоничен оркестър
Метрум	<ul style="list-style-type: none"> • Определя еднаквост, различие и подобие в песни и подходящи инструментални пиеси от училищния репертоар по слух и с помощта на графични средства. • Изработва графични модели на песни от училищния репертоар. • Разграничава равномерна от неравномерна пулсация на четири. • Отразява метрума на дайчово хоро двигателно и го свързва с графичен модел. • Разпознава метрума на музика в 2/4, 3/4, 4/4, 5/8, 7/8 и 9/8. 	<ul style="list-style-type: none"> • дайчово хоро

	<ul style="list-style-type: none"> • Сравнява и анализира графични модели на изучаваните метруми. 	
Начална нотна грамотност	<ul style="list-style-type: none"> • Анализира и изпълнява по нотен запис ритмични примери с изучаваните нотни стойности и паузи. • Проследява и анализира по нотен запис движението на мелодията в подходящи откъси от учени песни. • Използва подходящ нотен текст като зрителна опора при изпълнение на мелодия с тонови имена. 	<ul style="list-style-type: none"> • паузи • стойности
Музика и танц	<ul style="list-style-type: none"> • Танцува право хоро и ръченица върху музика от училищния и извънучилищния репертоар. • Подбира подходяща музика за изпълнение на право хоро и ръченица. • Участва в съчиняване на тематични танци по характерна музика. • Импровизира движения по разнообразна музика. 	
Музикални жанрове	<ul style="list-style-type: none"> • Свързва метричната пулсация и характера на музиката с изучаваните жанрове. • Разпознава изучаваните жанрове, изпълнени от различни инструментални формации в позната и непозната музика. • Дава примери за присъствието на изучаваните жанрове в ежедневието и празника на хората. 	
Фолклорна музика и обредност в България	<ul style="list-style-type: none"> • Коментира музиката и спецификата на обредите в коледуването, сурвакането, кукерските игри и лазаруването. • Изпълнява наричания и народни песни, свързани с изучаваните обреди. • Коментира отразяването на народните традиции и обреди по електронните медии. • Разграничава народната и авторската музика в училищния репертоар. • Коментира фолклорна музика и обреди на различни етноси в България. 	

Музика и съвременни технологии	<ul style="list-style-type: none"> • Познава възможностите на електрическите и електронните инструменти за създаване и изпълнение на разнообразна музика. • Коментира присъствието на разнообразна музика в предаванията на радиото и телевизията, в концертни изяви и др. • Познава различни средства за звуковъзпроизвеждане и звукозапис. • Има елементарна представа за търсене, съхранение и разпространение на музикална информация с помощта на съвременните технологии 	<ul style="list-style-type: none"> • грамофон • магнетофон • компакт диск • аудиотехника • тонколони • усилватели • микрофони
---------------------------------------	--	--

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНО ПРОЦЕНТНО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЗАДЪЛЖИТЕЛНИТЕ УЧЕБНИ ЧАСОВЕ ЗА ГОДИНАТА

Годишен брой часове за изучаване на предмета в IV клас –51 часа

Препоръчително разпределение на часовете:

За нови знания	31 часа	50%
За затвърдяване на новите знания и за обобщение		35%
За наблюдение в извънучилищна обучаваща среда	6 часа	10%
За диагностика на входното и на изходното ниво	3 часа	5%

СПЕЦИФИЧНИ МЕТОДИ И ФОРМИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ПОСТИЖЕНИЯТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Оценяването на индивидуалните постижения на учениците по музика в четвърти клас се осъществява предимно устно и стимулира музикалната им изява, свързана с пеене и с възприемане на музиката.

Чрез писмена проверка на знанията и уменията на учениците се диагностицират входното ниво в началото на учебната година и изходното ниво в края на учебната година, както и в текущ контрол. Резултатите на учениците, установени на входно и изходно ниво чрез писмени форми на оценяване, се съхраняват в портфолиото на ученика. Критериите за оценяване на писмените работи се обсъждат предварително с класа и се прилагат и за самооценяване на ученика. В тях не се включва възпроизвеждане на определения и на теоретични знания.

Поставените оценки са с качествен показател, който може да бъде изразен с разнообразни символи.

ДЕЙНОСТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА КЛЮЧОВИТЕ КОМПЕТЕНТНОСТИ, КАКТО И МЕЖДУПРЕДМЕТНИ ВРЪЗКИ

Познавателните и развиващите дейности се съчетават органично с емоционалното отношение към музиката и разкриват широки възможности за интеграция с други изкуства и извънхудожествени сфери.

Спецификата на музикалнообразователния процес създава условия за придобиване на ключовите компетентности:

Ключови компетентности	Дейности и междупредметни връзки
Компетентности в областта на българския език	<ul style="list-style-type: none"> ✓ описване на звукови картини; ✓ изказване на мнение при възприемане на музиката; ✓ използване на адекватни понятия за определяне характера на музикалното произведение, четене и обсъждане на текстове на песни.

<i>Умения за общуване на чужди езици</i>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ използване на музикалнотеоретични понятия – жанрове, изразни средства и други, с чуждоезиков произход възприети у нас термини, свързани със съвременните комуникационни технологии, които са на чужд език.
<i>Математическа компетентност и основни компетентности в природните науки и на технологиите</i>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ прилагане на математически понятия и закономерности при осмислянето на по-важните елементи на музикалната изразност – мелодия, ритъм, метрум, темпо; ✓ свързване на основните съотношения между тоновете трайности със съответните нотни стойности; ✓ коментиране на музикални произведения, посветени на различни природни обекти и явления; осъзнаване влиянието на технологиите и човешката дейност върху музикалното изкуство.
<i>Дигитална компетентност</i>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ използване на дигитална звуковъзпроизвеждаща техника и съвременни музикални инструменти в обучението по музика; ✓ използване на компютърните технологии за търсене и съхраняване на звукова информация, познаване на съвременни музикални инструменти.
<i>Умения за учене</i>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ следване на указания за музикалноизпълнителска дейност; ✓ планиране на собствената дейност в групово музициране; ✓ сравняване на различни интерпретации на едно и също музикално произведение, обобщаване; ✓ групиране по определен признак; ✓ самостоятелно събиране и използване на информация в дейности в изнесена обучаваща среда – посещение на тематични концерти, свързани с официални, национални и други празници, посещение на концерт – матине, посещение на звукозаписно студио в телевизия, радио и др., моделиране на мелодически или ритмически последования, работа с модели.
<i>Социални и граждански компетентности</i>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ обсъждане на различни музикални произведения; ✓ подбор на патриотични песни, подходящи за официални празници, като например песента „Българийо, обичам те“, муз. Хайгашод Агасян, текст Донка Кацарева; ✓ подбор на музика за предстоящ празник на класа, толерантност към музиката на различните етноси и народи, търпимост, уважение и подкрепа в процеса на груповото музициране, умения за работа в екип и др.

<i>Инициативност и предприемчивост</i>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ активно участие с музикални изяви в различни тематични дейности – благотворителни кампании, поздравителни концерти (в детски градини, домове за възрастни хора), организация и подготовка на проекти за училищни тържества, сценични музикалнотворчески изяви и др.
<i>Културна компетентност и умения за изразяване чрез творчество</i>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ изразяване на емоционалното преживяване при общуването с българския музикален и танцов фолклор; ✓ избиране на музика при отбелязването на български празници, свързани с обредния календар; ✓ изследване на обреди и традиции в родното място; ✓ посещение на тематични концерти, свързани с официални, национални и други празници; ✓ посещение на концерт – матине; ✓ посещение на звукозаписно студио в телевизия, радио и др.
<i>Умения за подкрепа на устойчивото развитие и за здравословен начин на живот и спорт</i>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ изпълнение на подходящи музикални произведения, свързани с адекватното поведение на човека в природата, на улицата, у дома и на обществени места за опазване на човешкото здраве, за опазване на природата, оценяване значението на природосъобразния начин на живот.

Постигането на образователните цели по предмета може да се осъществи и чрез дейности в изнесена обучаваща среда – посещение на тематични концерти, свързани с официални, национални и други празници, посещение на концерт – матине, посещение на звукозаписно студио в телевизия, радио и др. В процеса на дейностите, изнесени в извънучилищна обучаваща среда, се натрупват музикални впечатления и богат социален опит относно: многообразното функциониране на музиката в живота на хората, разнообразието на форми и тематика на музикално-изпълнителските изяви, възможностите за натрупване на конкретни впечатления относно акустичната природа на музикалните звуци и др.

Забележка: Посочените дейности са примерни и не изчерпват възможностите за изграждане на междупредметни връзки.